

ÇEVİRİ YAZI / ARTICLE IN TRANSLATION**Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin 1870'li Yılların Başındaki Doğa Tarihi Koleksiyonu**

Çeviri ve derleme: Feza Günergun

İstanbul'da ilk doğa tarihi müzesi, 1839 yılında açılan Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane içinde kurulmuştur. Bu müzede, dış ülkelerden getirilmiş botanik, mineraloji ve zooloji örnekleri bulunmaktaydı. Mekteb-i Tıbbiye'nin içindeki bitki koleksiyonunu barındıran herbaryum, 1844 yılında Mekteb'in Botanik Bahçesi Direktörlüğü'ne atanan Alman eczacı Friedrich Wilhelm Noë (1798-1858) tarafından kurulmuştur. 11 Ekim 1848'de meydana gelen büyük Beyoğlu yangınında Mekteb-i Tıbbiye binası ile botanik bahçesi, doğa tarihi koleksiyonları, kitaplık ve laboratuvarlar büyük ölçüde harap olmuştur.¹

Mekteb-i Tıbbiye'nin doğa tarihi müzesinin yeniden doğuşu, Dr. Karl Eduard Hammerschmidt'in (Macarlı Abdullah Bey, 1799-1874), 1870 yılında okulun zooloji ve jeoloji profesörlüğüne atanmasıyla gerçekleşmiştir. Ülkemizde jeoloji ve entomoloji bilim dallarının kurucusu olan Abdullah Bey, bu görevine atanır atanmaz, Müze'ye örnek sağlamak için Viyana'ya gitmiş, dost ve meslektaşlarından sağladığı kitap ve örnekleri İstanbul'a getirerek Müze'nin ilk koleksiyonunu oluşturmuştur. Abdullah Bey, 1872 yılında *Gazette Médicale d'Orient*'da yayımladığı bir makalede bu koleksiyonu tanıtmaktadır. Bugüne kadar yapılan yayınlarda, söz konusu Fransızca makale kaynak gösterilmiş, ancak koleksiyonun içeriğine ve bileşimine değinilmemiştir. Makalenin yayımlandığı derginin kolay ulaşılır olmaması ve içeriğinin doğa bilimleri tarihimiz açısından önemli olduğunu düşünerek, burada Türkçe çevirisini vermeyi faydalı gördük.

İstanbul İmparatorluk Tıp Okulu'nun Doğa Tarihi Müzesi ²

İstanbul İmparatorluk Tıp Okulu'nun [Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane] yönetimi, 1870 yılında Miralay Dr. Abdullah Bey'e, okul içinde doğa tarihi incelemelerinin yapılması için bir müze kurma görevini vermişti. Bugüne kadar, doğa tarihi bilimleri Osmanlı İmparatorluğu'nda pek rağbet görmemişti.

Avrupa'da, doğa tarihi öğretiminin temel eğitimdeki faydası çoktan beri bilinmekte ve gittikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Koleksiyonlar ve iyi düzenlenmiş müzeler olmadıkça, doğa tarihi incelemeleri ve öğretimi havada kalır. Avrupa'nın önemli her şehrinde, devletlerin ve bilimsel derneklerin desteği ile çalışan doğa tarihi müzeleri vardır.

İstanbul'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de bir Doğa Tarihi Müzesi'nin kuruluşunu, öğretim ve incelemelerini, kamu eğitiminin gelişmesi için bir ilerleme olarak kabul ediyoruz. Okul'un sahip olduğu eski doğa tarihi koleksiyonu, Galata Sarayı'nı harap eden yangından kurtarılmış birkaç parçadan ibarettir. Bütün bu parçalar çok vasat bir durumdaydı ve bilimsel değeri pek yoktu:

1871'de yapılan bir sayımda aşağıdaki parçalar saptanmıştı:

I. [Samanla] doldurulmuş memeliler	44 parça
II. [Samanla] doldurulmuş kuşlar	32 parça
III. Henüz doldurulmamış memelilerin ve kuşların postları	500 parça
IV. Doldurulmuş veya alkol içinde balıklar	54 parça
V. Sürüngenler	38 parça
VI. Yumuşakçalar (kabuklar)	1600 parça
VII. Polipliler	93 parça
VIII. Örümcekler	1 parça
IX. Bağırsak solucanları	5 parça
X. Fosiller	276 parça
XI. Sayımı yapan komisyon tarafından tartılarak 75 okka gelen üç sandık içindeki madenler ve kayalar	500 parça
XII. Tahtadan kristal şekilleri	66 parça
XIII. Fizyolojik [deneysel] modeller	8 parça

Bütün bu objeler tayinsizdi. Büyük bir kısmı zarara uğramıştı. Bundan dolayı, öğretimdeki değeri azdı.

Yeni idare zamanında, bu temel koleksiyon, bazı bilim adamları ve doğa tarihi amatörlerinin bağışları ile ve Dr. Abdullah Bey'in özel bakımı ve araştırmaları sayesinde çok zenginleşti.

1. Viyana'da anatomi profesörü ve Saray müşaviri olan Dr. Hirtl, Müze'ye 48 çeşit anatomik enjeksiyon [fiksasyon] ve preparasyon ile 24 mikroskopik parça bağışladı.
2. Viyana'da Saray kitapçısı olan Bay Braumüller, tıp ve doğa tarihi eserlerinden oluşan, nefis bir şekilde ciltlenmiş 100 ciltten ibaret kıymetli bir kitaplık hediye etti.
3. III.numarada bildirilmiş kuşlardan 50 parça doldurularak eski koleksiyona ilave edildi.

¹ Turhan Baytop, *Anadolu Dağlarında 50 Yıl*, İlaveli ikinci baskı, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul 2001, s. 40-41. A. M. Celal Şengör, "İstanbul'daki jeolojik çalışmaların 1933'deki İstanbul Üniversitesi Reformu'na kadarki kısa tarihçesi," *İstanbul'un Jeolojisi Sempozyumu III*, 7-9 Aralık 2007, *Bildiriler Kitabı*, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, İstanbul 2010, s.1-19 (Ayrıbaskı).

² *Gazette Médicale d'Orient*'da (vol. XVI, No. 3-4, Juin-Juillet 1872) yayımlanan "Le Musée d'histoire naturelle de l'École Impériale de Médecine de Constantinople" başlıklı makalenin çevirisidir. Makalenin başında veya sonunda yazarının ismi bulunmamakla beraber, 1872 yılının indeksinden yazarın Abdullah Hammerschmidt olduğu anlaşılmaktadır.

4. 1870'de Bursa'ya yaptığı bir gezi sonucu, Dr. Abdullah Bey, Müze'ye, Bursa ve Uludağ'dan 100 adet kaya örneği getirdi.
5. Bursa yakınlarından ve Uludağ'dan, yaklaşık 300 türe ait 1000 bitki örneği koleksiyonu.
6. Bursa'dan 100 türe ait bir böcek koleksiyonu.
7. Bursa'da yetiştirilen ipek böceği kozası çeşitlerinden bir tablo.
8. Dr. Abdullah Bey tarafından yeni bir metoda göre düzenlenmiş Uludağ alpin bölge bitkileri ve Bursa civarından toplanmış bitkileri sergileyen camlı 20 tablo. Bu metot, 1867 Paris Uluslararası Sergisi'nde bronz madalya ile ödüllendirilmiştir.
9. Dr. Abdullah'ın, Kanlıca, Çavuşbaşı, Çubuklu, Arnavutköy, Rumelihisarı gibi Boğaziçi yörelerine yaptığı jeolojik geziler Müze'ye, devon formasyonlu bu yörelerin kaya ve fosillerinden zengin bir koleksiyon sağlamıştır. Bu şekilde, Müze'nin jeoloji bölümünde devon formasyonlu yaklaşık 400 fosil örneği toplanmış bulunmaktadır.
10. 100'den fazla örnekten oluşan jeolojik bir takım, devon devri killi şistlerin devonlu kalkere dönüşümünü temsil eden kaya ve fosilleri içermektedir.
11. Dr. Abdullah Bey'in gözlemleri, *Gazette Médicale de la Société Impériale de Médecine de Constantinople* dergisinde yayımlanmış ve bu yayınlar Müze'ye konmuştur.
12. Dr. Abdullah Bey, bu araştırmalarını 4 resim ile değerlendirmiştir. Bu resimler kanlıca arazisinin jeolojik kesitini ve devonlu kalkerde bulunan fosilleri sergilemektedir.
13. Boğaziçi'nin jeolojik haritasını içeren bir tablo.
14. Çeşitli jeolojik oluşumları sırasıyla sergileyen genel bir tablo.
15. Fosillerin çeşitli oluşumlar içindeki dağılımını sergileyen bir tablo.
16. Mübadele yolu ile Müze'ye yeni materyal temin etmek için saklanan ve Dr. Abdullah Bey'in masrafını kendi ödeyerek toplamış olduğu dubletlerin sayısı 1000'e yakındır.

1871 yılı Haziran ayı sonunda, Müze'nin envanteri yukarıdaki şekildeydi.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müdürlüğü'nün bir jeoloji ve mineraloji dersinin açılması için Dr. Abdullah Bey'den bir program istemesi üzerine, Abdullah Bey müdürlüğe verdiği raporda Müze'de mevcut materyal ile başarılı bir jeoloji dersinin verilemeyeceğini, her şeyden evvel, bütün devirlere ait kayalardan ve tekabül eden fosillerden oluşan bir jeoloji koleksiyonunun temin edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Bundan başka, Müze'nin uygun bir müze olması, doğa tarihi araştırmalarına gerçekten yararlı bir müze haline gelmesi için, çeşitli malzemeyi korumaya elverişli dolaplara sahip olması gerektiğini, mevcut 9 dolabın eldeki materyali iyi bir şekilde sergilemeye kâfi gelmediği gibi, bu dolapların doldurulmuş objeleri ve bitki örneklerini ne tozdan, ne nemden ne de zararlı

böceklerden koruyabildiğini belirtmiştir. Uygun dolaplar olmadıkça doğa tarihi koleksiyonlarının korunması için sarf edilen bütün ihtimam boşa gitmiş olur: Eski koleksiyondaki doldurulmuş memeliler, kuşlar ve sürüngenlerin büyük bir kısmı böceklenmiş ve zarar görmüş haldedir.

Mekteb'in, jeoloji derslerine yardımcı olabilecek bir jeoloji koleksiyonuna sahip olması ve Müze'nin zenginleştirilmesi için, Dr. Abdullah Bey, Avrupa'nın çeşitli müzeleri ile temasa geçeceğini, her şeyden evvel, bu gayeye ulaşmak için, masrafları kendine ait olmak üzere Viyana'ya giderek, şahsi itibarı ve dost ve meslektaşların yardımıyla kendine emanet edilen Müze'nin yararına birçok malzeme temin edilebileceğini bildirmiştir.

Abdullah Bey'in bu teklifi, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müdürlüğü tarafından kabul edildi ve başarılı olduğu takdirde, yaptığı yolculuk ve nakliyat masrafının kendisine ödeneceği vaat edildi. Bu seyahatin sonucu, Müze için çok faydalı oldu. Abdullah Bey, Viyana'da bulunduğu iki ay zarfında, bilim derneklerinin, doğa bilimi derneklerinin müzelerinden, doğa tarihi araştırmalarında faydalı olabilecek birçok ilginç parçayı ücretsiz olarak temin etmek imkânını buldu.

Abdullah Bey, Viyana'dan İstanbul'a, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müzesi'ne, ağırlığı 1000 okkayı bulan 27 sandık içinde, aşağıdaki objeleri yolladı:

Mineraloji ve Jeoloji Bölümü için bütün jeolojik formasyonları temsil eden maden ve kayaları:

17. Prof. Hochstaetter tarafından hediye edilen 3 örnek. Bu koleksiyonda, yeni Rumeli tren yolu boyunca kendi tarafından toplanmış kaya örneklerinden bir takım vardır.
18. Viyana Jeoloji Müzesi (Geol. Reichanstalt) direktörü baron [Franz Ritter von] Hauer tarafından hediye edilen 175 parça.
19. Viyana İmparatorluk Mineraloji Müzesi direktörü Dr. Czermak [Tschermak] tarafından hediye edilen 117 parça.
20. Dr. Hesser tarafından hediye edilen 60 parça.
21. Styria'nın maden filizlerinden bir seri, Dr. Witlacil'in hediyesi: 50 parça.
22. Macaristan'ın trakitlerinden bir koleksiyon, Maden Ocakları Müşaviri Foeterle tarafından hediye edilen 66 parça.
23. Avusturya'nın maden kömürlerinden bir koleksiyon. Aynı şahsın hediyesi: 128 parça.

Her jeolojik formasyondan fosiller:

24. Jeoloji Müzesi'nin direktörü baron Hauer'in hediye ettiği büyük örnekler: 506 parça.
25. Aynı şahsın hediye ettiği küçük örnekler: 3699 parça.
26. İmparatorluk Mineraloji Müzesi direktörü Dr. Czermak'ın hediye ettiği: 2335 parça.

27. Direktör baron Hauer'ın hediye ettiği bitki fosilleri: 127 örnek.
 28. Aynı şahıs tarafından hediye edilen fosil kemikler: 60 örnek.
 29. Dr. Abdullah tarafından Kanlıca ve Arnavutköy'den yeni toplanan fosiller: 468 örnek.
 30. Dr. Abdullah tarafından Baltalimanı'ndan toplanan fosiller: 500 örnek.
 31. Viyana Uluslararası sergisi için Dr. Abdullah Bey, 40 tablo içinde 2000 devonyen fosil örneği içeren bir Boğaziçi Faunası sergisi hazırlamıştır.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müzesi'nin koleksiyonu 10.291 örnekli bir koleksiyona, No. 4, 9, 10 ve 16'daki maden, kaya ve fosil örneklerinin sayısı olan 1600 eklenirse, Müze'nin bugünkü mineraloji ve jeoloji koleksiyonu 11.821³ örneğe yükselir.

Dr. Abdullah Bey'in temin ettiği yeni örnekler, 500 örnekten ibaret olan eski mineralojik koleksiyon ile kıyaslanırsa, Müze'nin mineralojik bölümünün halen çok zenginleşmiş olduğu görülür.

Eğer 1871'de envanteri hazırlayan komisyon, bu koleksiyonları No. XI'de yaptığı gibi ağırlık bakımından değerlendirmek isterse, 500 parçalık koleksiyon 75 okka geldiği halde, son temin edilen 11.891 parçalık yeni koleksiyonun ağırlığı 1000 okkayı geçiyorsa, materyalin esaslı bir derecede artmış olmasına itiraz edemez. Fakat düşünüyoruz ki, konudan anlayan bir kimse, yeni temin edilen materyali ağırlığı üzerinden değil de, bilimsel kıymeti bakımından değerlendirecek ve Müze'nin geçen yıla oranla yaptığı esaslı gelişmeden memnun olacaktır.

Botanik Bölümü:

32. Viyana Zooloji-Botanik Derneği sekreteri de Frauenfeld aracılığıyla, Mekteb'in müzesi için Dr. Abdullah'a bir bitki koleksiyonu teslim etti: 300 örnek.
 33. Botanik Bahçesi'nden Maly, alpin bitkiler ve algler koleksiyonu verdi: 200 örnek.
 34. Dr. Witslaci kurutulmuş bir bitki koleksiyonu verdi: 200 örnek.
 35. Viyanalı botanikçi de Hetz tayin edilmiş alpin bitkiler koleksiyonu verdi: 1000 tür.
 36. Rus Elçiliği'nin İmparatorluk müşaviri Cumary, alglerden oluşan güzel bir koleksiyon verdi: 25 tür.

Dr. Abdullah'ın Bursa'dan topladığı ve No.5'de kayıtlı olan alpin bitkiler koleksiyonunu (1000 örnek) ilave edersek, Müze'nin Botanik Bölümü Herbariyumu'nda halen 2725 örnek var demektir.

Anatomi Bölümü: Böcekler:

3 Angel Montero, "La colección de fósiles devónicos de Turquía donada por A. Bey al Gabinete de Historia Natural de Madrid en 1872," *Lull* (Madrid), c.21, 1998, s.183-94. Abdullah Bey'in İstanbul Boğazi kıyılarından toplanmış olduğu ve 1872 yılında Madrid'deki Doğa Tarihi Müzesi'ne hediye ettiği devonyen fosiller bugün Madrid'deki Ulusal Doğa Bilimleri Müzesi'nde bulunmaktadır.

37. Viyana İmparatorluk Zooloji Müzesi'nin Entomoloji Bölümü'nün direktörü Raggenhofer, Müze için Dr. Abdullah'a Koleopterler, Lepidopterler, Dipterler vs. içeren tayinli bir koleksiyon teslim etti: 1642 örnek.
 38. Viyana Belediyesi sekreteri Narki Vittorio de Plason ve kardeşi Viyana uluslararası Sergisi Genel Sekreteri Marki Adolph de Plason, İstanbul Müzesi'ne çeşitli takımlardan böcekler içeren bir koleksiyon hediye etti: 3658 örnek.
 39. Dr. Hesser bir koleopter koleksiyonu yolladı: 500 örnek
 Dr. Abdullah'ın, No.6'da bildirilen Bursa'dan topladığı böcek koleksiyonunu (100 örnek) bunlara eklersek, Müze'nin Entomoloji Bölümü'nde saklanan örnek sayısı 5300'e yükselir.

Doğa Tarihi ve Tıp Kitaplığı

Geçen yıl zarfında, Müze'nin Doğa Tarihi kitaplığı aşağıdaki bağışlar sayesinde zenginleşmiştir.

40. Viyana Jeoloji Müzesi (Geologische Reichsanstalt) direktörü baron Hauer tarafından verilen *İmparatorluk Kraliyet Jeoloji Enstitüsü Tutanakları* (7 cilt); *Jeoloji Enstitüsü Yıllığı* (12 cilt); *Jeoloji Enstitüsü raporları* (6 cilt); *Haering'in fosil bitkileri* (yazan Ettinghausen, 1 cilt); *Rednitz'in fosil bitkileri* (yazan Kensitz, 1 cilt); *Stradonitz'in fosil bitkileri* (1 cilt); *Lias'in fosil bitkileri* (1 cilt); *Gasteropodlar* (yazan Zekely, 1 cilt); *Poliperler* (yazan Reuss, 1 cilt); *Kalkerli tabakalaşmalar* (yazan Patero, 1 cilt); *Schemnitz'in jeolojik haritası* (Pettko, 1 cilt); *Mineralojik araştırmalar* (1 cilt); *Mineraloji kitapları* (yazan Hädinger, 8 cilt); *Raporlar* (yazan Hädinger, 8 cilt); *Nekroloji* (yazan Hädinger); *Istria hakkında* (yazan Morlot, 1 cilt); *Alpler hakkında araştırmalar* (yazan Morlot, 1 cilt); *Maden kömürü büyük haritası* (hazırlayan Foeterle, 1 cilt); *Jeoloji Müzesi'nin büyük jeoloji haritası* (hazırlayan baron Hauer, 1 cilt).
 41. Sekreter de Frauenfeld aracılığı ile Viyana Zooloji Botanik Derneği'nin verdiği dernek tutanakları (23 cilt).
 42. Viyana İmparatorluk kitapçısı Braumüller'in verdiği balneoloji, doğa tarihi ve tıp ile ilgili yayınlar (43 cilt).
 43. Viyana'da Dr. Witslaci'ın verdiği tabiat tarihi konulu yayınlar (30 cilt).

Bu bağışlara, No.2'de açıklanan Braunmüller'in verdiği koleksiyon (100 cilt) İlave edilirse geçen yıl müzeye temin edilen tabiat tarihi ve tıp ile ilgili eserlerin sayısı 249 u bulmaktadır.

Müze'deki doğa tarihi ile ilgili objelerin bugünkü miktarı ve bu objelerin öğretimdeki değeri tarafsız olarak göz önünde bulundurulursa, mineraloji ve botanik bölümleri ciddi bir öğretim için gerekli bir duruma gelmiş, Müze kısa bir zamanda, hükümet yönünden bir yardım görmek bahtiyarlığına erişmemiş olmakla beraber gelişiminde büyük bir ilerleme kaydetmiştir.

Araştırma ve genellikle öğretim amaçlı iyi donanmış bir müzenin gelişmesi için, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müdürlüğü'nün şahsi gayretleri

yanında devletin de desteği gerekir. Bu kuruma, Avrupa müzelerinde olduğu gibi aylık bir tahsisatın bağlanması elzemdir. Müze'yi zenginleştirmek için müdürlüğün yapacağı bütün gayretler, mevcut ve gelecek materyali sergilemek ve korumak için gerekli yer ve imkânlar sağlanmadıkça verimsiz kalır.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Müdürlüğü'nün, Müze'de bir yıldan beri geliştirilen ilerlemeyi takdir edeceğine, bundan başka, kısa bir zaman içinde kazanılan malzemenin bakım ve korunması ile ilgileneceğine ve Müze'ye ilerideki gelişimi için gereken imkânları temin edeceğine inanıyoruz.

The Natural History Collection of the Imperial Medical School, Istanbul, in the early 1870s.

The first natural history museum in Turkey was founded in 1839 in the Imperial Medical School, Istanbul. The specimens for the collection were brought from Europe. The herbarium of the school was founded in 1844 by the German pharmacologist Friedrich Wilhelm Noë (1798-1858) following his appointment to the direction of the School's botanical garden. In 1848, a fire devastated the whole collection as well as the building of the school including the library and the laboratories.

The museum owes its re-establishment to Dr. Karl Eduard Hammerschmidt, alias Macarlı Abdullah Bey (1799-1874) who was appointed as professor of zoology and geology in 1870. Following his nomination, Dr. Hammerschmidt started to create a new collection in the Medical School. The collection was formed thanks to his initiatives before European institutions and natural historians. As a result of his efforts, a large number of material (specimens and books) was dispatched from Vienna to Istanbul, including 11.821 specimens of mineralogy and geology. Dr. Hammerschmidt, during his fieldwork in Anatolia, had also collected many specimens and had sent duplicates to the natural history collections in Europe. This article introduces the natural history collection of the school as based on an article published by Dr. Hammerschmidt himself in 1872 in the *Gazette Médicale d'Orient* (Istanbul).

Key words: Natural history studies, natural history museums, natural history collections, Imperial Medical School at Istanbul, Karl Eduard Hammerschmidt, Macarlı Abdullah Bey, history of geology, history of botany, history of zoology.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin 1870'li yılların başındaki doğa tarihi koleksiyonu

Türkiye'de ilk Doğa Tarihi Müzesi, 1839 yılında İstanbul'da Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de kurulmuştur. Bu koleksiyon, Avrupa'dan getirilmiş çok

sayıda örnek içermekteydi. Tıbbiye'nin herbaryumu ise 1844 yılında, Alman eczacı Friedrich Wilhelm Noë'nin (1798-1858) okulun Botanik Bahçesi'nin yönetimine getirilmesiyle kurulmuştur. Büyük Beyoğlu yangını, 1848 yılında, Tıbbiye binasını, kütüphanesini, laboratuvarlarını ve doğa tarihi koleksiyonunu büyük ölçüde harap etmişti.

Müze, yeniden kuruluşunu Macarlı Abdullah Bey olarak tanınan Dr. Karl Eduard Hammerschmidt'e (1799-1874) borçludur. Dr. Hammerschmidt, 1870 yılında zooloji ve jeoloji hocalığına atanınca, Tıbbiye'de yeni bir doğa tarihi koleksiyonu oluşturmaya girişmiştir. Avrupa'daki kurum ve doğa bilimciler ile temasa geçerek, Viyana'dan İstanbul'a çok sayıda örnek ve kitap yollanmasını sağlamıştır. Bunlar arasında 11.821 adet mineral ve jeoloji örneği bulunmaktaydı. Dr. Hammerschmidt, Anadolu'da yaptığı gezilerden topladığı örnekleri de Avrupa'daki koleksiyonlara göndermiştir. Dr. Hammerschmidt'in 1872 yılında *Gazette Médicale d'Orient* (Istanbul)'da yayımladığı Fransızca makalesi, Tıbbiye'nin Doğa Tarihi Müzesi'nin koleksiyonu hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Bu çalışmada, Müze'nin tarihçesi hakkında kısa bilgi verildikten sonra, Dr. Hammerschmidt'in makalesinin Türkçe çevirisi sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Doğa tarihi araştırmaları, doğa tarihi müzesi, doğa tarihi koleksiyonları, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, Karl Eduard Hammerschmidt, Macarlı Abdullah Bey, jeoloji tarihi, botanik tarihi, zooloji tarihi.